

Een Bamana- of Bozo-vat uit Mali

Eén van de vroege verwervingen in onze collectie is een enigszins raadselachtige urn uit Mali. Waarschijnlijk tevens het enige object dat we ooit verwierven zonder op zijn minst een afbeelding te hebben gezien.

Als beginnend verzamelaar kwam ik in aanraking met iemand die in- en export uit West-Afrika was begonnen. Hij vertelde over een interessant aardewerk vat dat hij gezien had in Mali. De uitgave was te overzien en ik kocht het 'in de blind'. Heel aangenaam was het met de gevolgen van deze gok geconfronteerd te worden. Sindsdien heeft het figuratieve vat, toegeschreven aan de Bozo, mijn woonkamer of slaapkamer verrijkt. Het was ook een van de eerste objecten waar mijn huidige partner 42 jaar geleden mee geconfronteerd werd. Zij wist toen nog niets over Afrika, maar was wel een keramiek-liefhebster en zo kwam de eerste klik tot stand tussen haar en de Afrikaanse kunst.

De Bozo uit Mali

Nu was er wel een fraai voorwerp binnen gekomen, maar wat is het? De urn is gemaakt door de Bozo, een volk dat leeft op en rond de rivier de Niger in Mali. Tot een paar honderd meter landinwaarts bedrijven de Bozo landbouw. In de kunstgeschiedenis staan ze bekend om hun beschilderde

'kano's', die een behoorlijke omvang kunnen hebben. Ze hebben jaarlijks een beroemd festival-theater waar marionetten voor worden vervaardigd. In 1975 kwam ik met ze in aanraking: grofgebouwde, vriendelijke mensen. In 1991 konden we, vervoerd door een kano, ook een dorp van ze bezoeken. Met betrekking tot de urn leverde dat geen informatie op.

Vergelijkbare urnen

De urn heeft een ronde opening met een dekseltje aan de achterkant achterop, maar of dat de benaming 'grafurn' rechtvaardigt? Gezien de vormgeving is het wel duidelijk dat de afgebeelde figuur de inhoud beschermt. Dan de verwante figuren. Er zijn nog enkele vergelijkbare vaten of urnen bekend. Via dezelfde bron handelaar kwam een exemplaar terecht bij Italiaander*, die het op een folder publiceerde. Alleen: waarschijnlijk niet dezelfde 'hand', maar wel dezelfde werkplaats?

In 1971 maakte eenzelfde urn deel uit van de tentoonstelling 'Levend verleden' van het Afrika Museum Berg en Dal.

Op internet is een iets kleiner exemplaar (36 i.p.v. 43 cm) te vinden met een toeschrijving aan

*Henk Italiaander had ruim 50 jaar een galerie voor Afrikaanse kunst o.a. aan de Prinsengracht in Amsterdam.

de 'Bamana'. Onder inventarisnummer AM-243-2 is dit te vinden in de collectie van de Congregatie van de Heilige Geest. Dit exemplaar heeft ook een hagedis (met bolle ogen) op de achterkant en één slang. Ons exemplaar heeft ook zo'n hagedis (beschermer) en twee slangen (verbintenissen tussen de zichtbare en onzichtbare wereld). Het vat is van dezelfde hand.

In 1975 verschijnt bij Sotheby's Mak van Waay een exemplaar van deze meester, getiteld 'Bambara'. Zo te zien met twee forse slangen. Tevens heeft het, net als het Italiaander exemplaar, blijkbaar een nootje tussen de lippen.

Expert

Voor het schrijven van dit artikel benaderden we Hans Hamers, expert met betrekking tot Afrikaans aardewerk. Hij heeft de Bozo ook bezocht. Zijn archief leverde één exemplaar op met gelijkenis. Een vat waarbij de bovenkant sprekend lijkt op onze urn, maar waarvan de onderkant bezet is met antropomorfe figuren, afgewisseld met hagedissen (met bolle ogen). Ook hier lijkt de

Het favoriete
object van
Steven van de Raadt
en Kathy van der Pas

beschermende functie voor-
op te staan. Zeer waarschijn-
lijk van weer een andere
vervaardiger.

Tenslotte trof ik in het tijd-
schrift Tribal Arts (nr.48) een
afbeelding aan van een zeer
sterk vereenvoudigd vat met
een Janus-kop die op de kop
van ons vat lijkt. *'Vessel with*

*Janus head. Bozo, Burkina Faso.
Early-mid 20th century'.*

Daar moeten we het mee doen.

Onze conclusie: een 19e eeuwse
Bozo urn die een religieus belang-
rijke inhoud bevatte. Het blijft
kijk- en leefplezier met deze op-
merkelijke gast.

africanart@hetnet.nl
www.africanart.nl

